

Preek Leviticus 19 en Mt 6 GKS 23 juni 2024

nav gesprek werkgroep Groene kerk: Genieten van genoeg

Leviticus 19:1-4 en 9-18 Lied 992 Matteüs 6: 24-33

na de preek: Lied 843 Wat te kiezen, leven dood,

Mensen van de weg van Jezus,

Het christelijk geloof is vanaf het begin verbonden geweest met delen, met naastenliefde, met zorg voor armen en zieken.

Maar heeft het christelijk geloof ook iets te maken met zorg voor de schepping, met duurzaamheid? Geeft de bijbel ook aanwijzingen voor klimaatbeleid of de energietransitie? Hebben wij als christenen op dit punt ook een opdracht? Als je kijkt naar ons stemgedrag lijkt het er niet op. Je vindt christenen in alle partijen, bij voorstanders van de Green Deal, maar ook bij de Real Deal en zelfs bij de no deal.

Staat er niks over in de bijbel of lezen we niet goed?

Of staat het er wel, maar willen we het niet zien?

In het scheppingsverhaal wordt gezegd dat het onze opdracht is om over de aarde te heersen. haar te onderwerpen of onder ons gezag te brengen. Maar wordt hier bedoeld dat wij de baas zijn?

God zegt op de 6^e scheppingsdag: Laten we mensen maken die ons evenbeeld zijn, die op ons lijken. We moeten dus heersen zoals God heerst. Psalm 8 legt ook die verbinding tussen het beeld van God zijn en het heersen: u hebt hem bijna een god gemaakt, u laat hem heersen over het werk van uw handen. We zijn mens naar Gods beeld en God heeft ons de aarde toevertrouwd om die te beheren en te bewaren, in zijn geest.

De God van Israël is niet machtig of heerszuchtig zoals de meeste goden. De Eeuwige is anders, is heilig, de God van het verbond, van verbondenheid, van liefde voor zijn schepping, voor mens en dier. Bij de schepping geeft hij *aan de mensen en de dieren groene planten te eten*. En na de zondvloed sluit hij een verbond met Noach *en alle levende wezens op aarde*. Ook de dieren moesten mee in de ark, want ook zij delen in Gods verbond.

De verbondenheid met de schepping en de dieren zijn we gaandeweg aan het verliezen. Eten koop je in de supermarkt toch?

Wie kent nog het wisselvallige boerenbestaan dat afhankelijk is van zon en regen, met het risico dat je vee ziek wordt, er aan je gewas wordt geknaagd of hagel je fruitoogst vernielt.

Wie beseft hoe bewerkelijk en risicovol het is om zonder bestrijdingsmiddelen en antibiotica voedsel te produceren?

In bijbelse tijden is de verbondenheid met de natuur vanzelfsprekend. Men was afhankelijk van zon en regen, iedereen leefde met de dreiging van misoogsten door droogte of insectenplagen, met angst voor honger of voor besmettelijke ziektes. Er waren geen medicijnen of beregeningsinstallaties.

Het bijbelboek Leviticus bevat allerlei voorschriften en gedragsregels om met deze onzekerheden om te gaan. Als je het boek achter elkaar doorleest lijkt het een onsamenhangende vreemde verzameling voorschriften. Het gaat over offeren en priesters, over landbouw, voedsel en de behandeling van dieren, over rechtspraak en straffen, over besmettelijke huidziektes, menstruatie en overspel, vaak met gruwelijke details.

We lazen vanmorgen uit Leviticus 19 enkele voorschriften die nog steeds actueel zijn: leven met eerbied voor God, respect tonen voor je ouders, elke week een rustdag inplannen, zorgen voor de arme, en de vreemdeling.

Maar de doodstraf opleggen aan iemand die gevloekt heeft? Overspel bestraffen met stening? Iemand die zich niet aan de voedselwetten houdt verstoten uit de gemeenschap?

Die wrede teksten, daar weten we als christenen geen raad mee. Theologen hebben die de eeuwen door gemakshalve geparkeerd in het oude verbond, dat met de komst van Jezus was afgeschaft, dachten ze. Maar Jezus heeft de wet nooit afgeschaft. Jezus was geen christen, Jezus was een Jood. In de kerk komt daar steeds meer aandacht voor, en daarmee ook voor de Joodse lezing van die teksten.

Volgens Rabbijn Jonathan Sacks heeft Leviticus een diepe gelaagdheid. Het gaat om de diepe betekenis die achter de soms vreemde voorschriften verborgen ligt. Leviticus geeft aanwijzingen voor een duurzaam en heilig leven, verbonden met de Eeuwige, de medemens en de aarde

Rabbijn Sacks beschouwt dit middelste boek van de Tora als sleuteltekst van het Jodendom. Hier vind je voor het eerst de geboden: Heb je naaste lief als jezelf, en heb de vreemdeling lief als jezelf, want jullie zijn zelf vreemdelingen geweest in Egypte.

Sacks noemt Leviticus het hart en het kantelpunt in de Tora: Eerst werd het volk bij de hand genomen, weg uit Egypte. Maar na de verbondssluiting bij de berg Sinaï en de 10 geboden zijn de Israëlieten zelf verantwoordelijk voor een rechtvaardige samenleving.

Leviticus roept mensen op om heilig te zijn, dat betekent: apart, anders. Het woord heilig komt heel vaak voor: Wees heilig, want ik, de Heer, ben heilig en ik heb jullie van de andere volken onderscheiden om mijn volk te zijn .(20:26)

Heilig zijn betekent niet klakkeloos doen wat iedereen doet, je losmaken van de denkbeelden van je omgeving. Niet het recht van de sterkste, niet leven ten koste van anderen, niet alles voor jezelf, maar leven in verbondenheid.

Als je de oogst van het land haalt, mag je je akker niet tot de rand afmaaïen en wat is blijven liggen niet oprapen. je mag in de wijngaard niet alles afplukken en de afgevallen druiven niet oprapen. Dat alles is bestemd voor de arme en de vreemdeling.

En dan is de vraag: wat doen wij als christenen met deze bijbelse opdracht om heilig te zijn, anders dan anderen? Of zoals het in de Efezebrief staat: wat betekent het om de oude mens af te leggen en de nieuwe mens aan te doen, omdat je Christus hebt leren kennen? (4:20).

Hoe zien de randen van onze akkers er uit? Wat laten wij liggen voor de arme en de vreemdeling?

Herken je in jezelf het verlangen om alles tot de rand te willen maaïen, om steeds meer te willen hebben? Welke invloed heeft reclame op jou? Alsof je zonder hebbedingen niets waard bent en je leven mislukt is als je geen feestganger bent of verre reizen hebt gemaakt. Kun je gelukkig zijn met minder, kun je ook genieten van genoeg?

Jezus zegt, dat je je geen zorgen moet maken over eten of kleding, dat dat iets is wat heidenen doen. Dat vind ik best een lastige uitspraak, want je zult maar klant zijn van de voedselbank. Ik denk dat het Jezus gaat om leven zonder angst en met vertrouwen, om het leven in het koninkrijk van God, waar niemand zich zorgen hoeft te maken omdat er wordt gedeeld.

Maar zover is het nog niet, armoede en onrecht is nog overal. Dan blijft de vraag: hoever moet je gaan met delen? Hoeveel moet je geven aan goede doelen, aan de kerk, ik heb geen idee. Hoeveel spaargeld mag je bewaren voor zorg op je oude dag, of voor tijden van

tegenslag, voor jezelf of voor mensen die dichtbij je staan en in de problemen komen? Wat is verantwoord? Wanneer doe je genoeg?

Lastig boek, die bijbel, dat gezaag aan de poten van mijn comfortabele stoel.

Laten we vandaag maar beginnen met het delen van een klein stukje brood en een slokje wijn, genoeg om verbonden te zijn met Jezus Christus en met elkaar, als genade, troost en bemoediging om heilig te leven, bereid om te veranderen, om te zorgen, te dienen en te delen. Amen.